

Druhá husitská válka na jednáních sněmů Svaté říše římské (1467–1474)

MARTIN ŠANDERA

Abstrakt | Abstract

Od chvíle, kdy římská kurie rozpoutala kampaň proti králi Jiřímu z Poděbrad, až do olomouckého míru se konalo sedm říšských sněmů, které se při svých jednáních zabývaly ve větší či menší míře i „Causou bohemica“. Tři z nich mohly přinést osudové rozhodnutí pro Českou korunu. Snahou papežské diplomacie a dočasně i císaře bylo, aby sněmy schválily aktivní vojenské zapojení Svaté říše římské do nové křížové výpravy proti českým utrakvistům. Nenávistná kampaň kurie, přítomnost legátů na říšských sněmech, vystoupení delegace Zelenohorské jednoty, ani žádosti Matyáše Korvína o vojenskou pomoc Říše, ba dokonce ani řízení sněmovních jednání přímo legátem Lorenzem z Ferrary, to vše nestačilo zlomit nechuť říšských stavů k účasti v „druhé husitské válce“. Král Jiří se ale nedočkal deklarace, která by se vůči papežskému nátlaku vymezila a s výjimkou roku 1466 ani jasné diplomatické podpory.

The Second Hussite War at the Imperial Diets (1467–1474)

From the moment when the Roman Curia launched a campaign against King George of Poděbrady until the Peace of Olomouc, seven imperial assemblies were held, which dealt to a greater or lesser extent with the „Causa bohemica“. Three of them could have brought a fateful decision for the Bohemian Crown. It was the desire of the papal diplomacy and temporarily also of the Emperor that the councils should approve the active military involvement of the Holy Roman Empire in the new crusade against the Bohemian Utraquists. The hateful campaign of the Curia, the presence of legates at the imperial assemblies, the appearance of the delegation of the Green Mountain Unity, not even the requests of Matthias Corvinus for the military aid of the Empire, or even he directing of the assembly proceedings by the legate Lorenzo of Ferrara, were not enough to break the reluctance of the imperial Estates to participate in the “Second Hussite War“. King Georg, however, did not receive a declaration opposing papal pressure, nor, with the exception of 1466, any clear diplomatic support.

Klíčová slova | Keywords

Česká koruna; říšský sněm; papež; křížová výprava

Bohemian Crown; imperial diet; pope; crusade

Většinu lidských i finančních nákladů a obětí v době první husitské války nesly německé oblasti Svaté říše římské. Není divu, že římská kurie i česká katolická opozice, sdružená od listopadu 1465 do Zelenohorské jednoty (u níž se počet zakládajících 16 členů dále rozrůstal), očekávaly, že se této role Říše zhostí v konfliktu, kterou vnímaly jako druhou husitskou válku.¹

Papež Pavel II. již 29. července 1465 písemně kontaktoval říšská knížata s oznámením, že je zprošťuje přátelských a spojeneckých závazků vůči Jiřímu z Poděbrad.² S velkou odezvou se jeho výzva nesetkala a Wittelsbach Ludvík (Bohatý) Landshutský, pro něhož byl Jiří z Poděbrad po řadu let nejdůležitějším spojencem v říšské politice, se snažil diplomaticky zasáhnout u kurie v jeho prospěch s pomocí sofistikované argumentace proslulého Martina Maira. Ale už o několik měsíců později přístup některých knížat k proslulé misi králova švagra Lva z Rožmitálu ukázal, že s jednoznačnými sympatiemi Říše Jiří počítat nemůže. Z měst se mu dostalo důstojného přijetí v Norimberku, z knížat se však ke slavnostní přijetí odhodlal jen markrabí Albrecht Achilles v Ansbachu, zato rýnský falckrabí Wittelstbach Fridrich se dal před poselstvem zapřít stejně jako mohučský arcibiskup Adolf II. Nasavský.³

Ohrožení Jiřího vlády zvenčí bylo umocněno mimořádně nestabilní situací v zemi. Říšská knížata i města již neobesílal „jen papež“, začala být kontaktována přímo z Českého království katolickou opozicí sdruženou v Zelenohorské jednotě. Prostřednictvím Zdeňka ze Šternberka oslovila Jednota císaře Fridricha a podařilo se jí

-
- 1 K Zelenohorské jednotě Hermann MARKGRAF, *Die Bildung der katholischen Liga gegen König Georg von Podiebrad*, *Historische Zeitschrift* 38, 1877, s. 48–82, 251–273; Josef VÁLKA, *Stavovství a krize českého státu ve druhé polovině 15. století*, *Folia Historica Bohemica* 6, 1984, s. 65–89; Martin ŠANDERA, *Zelenohorská jednota. Stav poznání, otázky a úkoly*, in: Martin Šandera – Zdeněk Beran et al., *Poděbradská éra v zemích České koruny*, Praha 2016, s. 172–182, 270–276. O provázání Jednoty příbuzenskými vazbami Ivana NOHOVÁ, *Příbuzenské vztahy členů Zelenohorské jednoty*, disertační práce, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2008. Naposledy Martin ŠANDERA, *The League of Zelená Hora and the Jagiellonian Candidacy for the Bohemian Throne*, *Czech-polish historical and pedagogical journal* 13, 2021, č. 1, s. 116–148.
 - 2 Bayerisches Hauptstaatsarchiv München, Pfalz-Neuburg Urkunden, *Auswärtige Staaten* sig. 859. Sigmund RIEZLER, *Geschichte Bayerns III*, Gotha 1889, s. 433; August KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche, Herzog von Bayern: zur Geschichte Deutschlands im 15. Jahrhundert*, Nördlingen 1865, s. 260.
 - 3 Deník Václava Šaška z Biřkova doplněný o výňatky ze zápisů Gabriela Tetzela viz *Ve službách Jiříka krále. Deník Panoše Jaroslava a Václava Šaška z Biřkova*, ed. Rudolf Urbánek, Praha 1940, s. 36–38.

ho vtáhnout do celé věci.⁴ Kurie ani katolická liga v Čechách jako potenciálního vzdorokrále, který nahradí Jiřího na českém trůně, neviděly císaře ani jiného z říšských knížat, nýbrž polského panovníka Kazimíra IV. Vojenskou i finanční podporu Říše ale pro své plány očekávaly.⁵

Rozhodnutí o zapojení Svaté říše římské do sporu s českým králem však mohl vynést jen říšský sněm, obzvláště když tento král byl zároveň prvním z kurfiřtů. Poslední sněm proběhl v roce 1460, plánování dalších bylo přerušeno v důsledku velkého sváru mezi Wittelsbachi a Hohenzollerny a jejich spojenci.⁶ První pokus římské kurie získat politickou i vojenskou podporu říšských knížat i bohatých měst (města se účastnila říšských sněmů už od roku 1255, v samostatné kurii však až od roku 1489) tak byl možný až v roce 1466.

Klíčové byly kurfiřtské dynastie a jejich pozice při nedůraznosti císaře Fridricha III. z nich činila sílu, která určovala směřování Říše mnohem více než její panovník. Wittelsbachi představovala silná, ale často se svářící čtveřice: kurfiřt Fridrich Falcký, Ludvík Landshutský (Bohatý), Zikmund Mnichovský (3. září 1467 abdikoval ve prospěch mladšího bratra Albrechta IV.) a Otto II. z Mosbachu. Mocenskou váhu dynastie zvyšoval i Ruprecht Falcký na postu kolínského arcibiskupa. Na počátku sporu s papežem Pavlem II. měl král Jiří zastávce v osobě Ludvíka Landshutského, ale během tří let se postoj Wittelsbachů změnil a jako jediní z říšských knížat byli ochotni podpořit plány kurie na silový zásah proti Čechám.⁷

Wettinové ovládali Sasko, Mišeňsko a Durynsko. Od roku 1464 byl saským kurfiřtem Albrecht III. Srdnatý, manžel Poděbradovy dcery Zdeny, který se o Sasko dělil s mladším bratrem Arnoštem. Jejich strýc Vilém III. Saský zvaný Chrabrý vládl již od roku 1445

4 Martin ŠANDERA, *Zelenohorská jednota a císař Fridrich III. Spojenec, protektor i protivník*, Český časopis historický 119, 2019, č. 3, s. 537–564.

5 Fryderyk PAPÉE, *Zabiegi o czeską koronę (1466–1471)*, in: *Studia i szkice z czasów Kazimiera Jagiellończyka*, Warszawa 1907, s. 59; Feliks KIRYK, *Jakub z Dębna na tle wewnętrznej i zagranicznej polityki Kazimierza Jagiellończyka*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1967, s. 96; Kazimierz GORSKI, *Dyplomacja polska czasów Kazimierza Jagiellończyka 2. Lata konfliktów dyplomatycznych*, in: Kazimierz Jagiellończyk, *Zbiór studiów o Polsce drugiej połowy XV wieku*, edd. M. Biskup – K. Górski, Warszawa 1987, s. 234–235. Naposledy M. ŠANDERA, *The League of Zelená Hora*, s. 116–148.

6 Ke konfliktu mezi Hohenzollerny a Wittelsbachi Petr ČORNEJ – Milena BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české VI. (1437–1526)*, Praha – Litomyšl 2007, s. 182–186.

7 A. KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche*, s. 204; Jiří JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV, Domažlice 2004*, s. 78. Nejnověji Irmgard LACKNER, *Herzog Ludwig IX. der Reiche von Bayern-Landshut (1450–1479) Reichsfürstliche Politik gegenüber Kaiser und Reichsständen*, Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Philosophischen Fakultät an der Universität Regensburg vorgelegt von aus Geisenhausen 2010.

Durynsku a s jeho dcerou Kateřinou byl zasnouben čtvrtý Poděbradův syn Hynek.⁸ Od Wettinů králi Jiřímu nebezpečí nehrozilo, vztah byl i díky sňatkovým vazbám dostatečně pevný, spolehlivý, knížatům zajišťoval bezproblémovou držbu českých lén na říšském území, naproti tomu případný nový panovník prosazený papežem by mohl na tuto záležitost zaujmout jiný pohled.

Neméně důležité bylo, jak se zachovají Hohenzollernové, tedy braniborský kurfiřt Fridrich a jeho mladší bojovný a politicky obratný bratr markrabě Albrecht Achilles. Oni kdysi fakticky zmařili Poděbradovu kandidaturu na říšský trůn, král Jiří proti nim dokonce podnikl vojenský zásah ve sporu o dolní Lužici, ale Gubínský mír (1462) nastolil jiný modus vivendi. V krizové době měl Poděbrad klíčového spojence nalézt v osobě někdejšího protivníka markraběte Albrechta Achilla. To oslabovalo i možné císařovy útoky, Hohenzollern platil za hlavního císařova stoupence, zato jeho vztahy s Wittelsbachy byly i po pražském míru z roku 1463 problematické.⁹

Trojici duchovních kurfiřtů představovali již zmíněný kolínský arcibiskup Ruprecht Falcký (1463–1480), mohučský arcibiskup Adolf II. Nasavský (1461–1475) a nejzkušenější z duchovních knížat, trevírský Jan II. Bádenský (1456–1502). Kurie pochopitelně předpokládala, že budou hlavní oporou papežské politiky vůči Čechám a účinně podpoří nátlak na říšská knížata.

První říšský sněm, na kterém byla otevřena a probírána „Causa bohemica“, se konal ve starobylém říšském městě Norimberk. Dne 7. srpna 1466 dal císař Fridrich III. rozeslat pozvánky s datem zahájení na den sv. Martina 1466. Sněm měl odpovědět na žádost uherského krále Matyáše o pomoc proti Turkům vedených sultánem Mehmedem II. Císař na sněm pozval i českého krále. Jiří vyslal osvědčené diplomaty Albrechta Kostku z Postupic a Beneše z Weitmile s početným doprovodem. Od sněmu si sliboval počátek velkého sjednocení říšských sil proti Osmanské říši, obsaženého již v jeho návrhu mírového projektu *Tractatus (Cultus) pacis*.

Knížata většinou vyslala jen své diplomaty, tím ovšem vzrostl význam těch, kdo se dostavili osobně. K nejlivnějším patřil Ludvík Landshutský doprovázený poradci Dr. Martinem Mairem, kancléřem Christophem Dornerem, baronem Konradem

8 K sňatkové politice krále Jiřího a cílevědomé snaze o spojení se všemi kurfiřtskými rody Rudolf URBÁNEK, *České dějiny III. Věk poděbradský 4*, Praha 1962, s. 475; Gothold Frederick HEYMANN, *George of Bohemia. King of Heretics*, Princeton – New Jersey 1965, s. 213–229. K témuž Stefan GLOGOWSKI, *Potomci krále Jiřího z Poděbrad. Genealogie knížat z Minsterberka*, Ostrava 1989, s. 12, 15, 16, 20, 21, 70. Ondřej FELCMAN – Radek FUKALA a kol., *Poděbradové. Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a českých knížat*, Praha 2008, s. 99–105.

9 Pražský mír byl příznivější Albrechtu Achillovi než jeho protivníkům a v důsledcích nepochybně přispěl k tomu, že ambiciózní Hohenzollern změnil svůj pohled na krále Jiřího. K osobnosti Albrechta III. obsáhla kolektivní monografie – Mario MÜLLER a kol., *Kurfürst Albrecht Achilles (1414–1486). Kurfürst von Brandenburg, Burggraf von Nürnberg*, Ansbach 2014, k jeho sňatkové politice zvl. s. 109–115.

z Heidecka a rytířem Jörgem Döringerem, další Wittelsbach Ota II. Bavorský (z Mosbachu) a wirtemberský hrabě Eberhardt. Přijel i Albrecht Braniborský a svého dávného rivala Ludvíka Bohatého překonal početností doprovodu.

Fridrich III. se osobně nedostavil, místo něj zahájil dne 18. listopadu 1468 zasedání sněmu jeho rakouský hejtman Ulrich von Graffeneck, císařem předurčený i za velitele vojska, které bude postaveno proti Turkům. Záměr kuriální politiky však byl využit sněmovní jednání proti českému králi a válečné přípravy proti Turkům změnit na přípravy druhé husitské války. Doslova v duchu někdejší výzvy Pia II., že ještě před tažením na Turky je třeba vyříznout z tváře křesťanské Evropy kacířský vřed.

Českou otázku kontroverzním způsobem otevřel přítomný papežský legát Fantinus de Valle, který žádal vyloučení českého poselstva ze sněmovního jednání. Císařovi diplomaté se proti nevídanému zásahu do sněmovních poměrů neohradili, nezaznělo z jejich strany žádné upozornění, že český král byl císařem na sněm pozván. Čechům bylo dokonce slyšení poskytnuto jen díky tlaku přítomných knížat (Wittelsbachové tehdy ještě hleděli na Jiřího se sympatiemi či alespoň bez zášti) a zvláště vlivu braniborského markraběte Albrechta Achilla. Legát tedy alespoň 19. listopadu demonstrativně opustil sněmovní prostory, když vstoupila česká delegace, a snažil se proti ní poštvat norimberské obyvatelstvo. Nařídil zákaz bohoslužeb v norimberských kostelích, dokud budou zástupci českého krále ve městě, a pod trestem klatby zapovídal obyvatelstvu jakékoli styky s vyslanci „kacíře Jiřího z Poděbrad“.¹⁰ Za celou dobu císařovi zmocněnci proti legátovu jednání nevznesli žádnou námitku. Čeští vyslanci v řeči připomněli říšským stavům úsilí českého krále o mír mezi evropskými vládci a spojení sil proti Turkům. Velmi ostře se ohradili se proti Fantinovu jednání, doslova prohlásili, že se z toho musí radovat Satan, neboť jen posílí troufalost Turků a promění ji v zuřivost a přitíží mnoha způsoby křivdy, kterých papež činí nejzbožnějšímu králi a jeho království.¹¹

10 Notářské svědectví, že papežský nuncius Fantin vydal zákaz jakýchkoli styků s vyslancem kacíře Jiřím z Poděbrad – *Fontes rerum Austriacarum* (dále jen FRA) XX. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer im Zeitalter Georg Podiebrad* (dále jen *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens*), ed. František Palacký, Wien 1860, s. 418–419, č. 367.

11 Text projevu českých vyslanců na norimberském sněmu *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens*, s. 415–418, č. 366. *Das kaiserliche Buch des Markgrafen Albrecht Achilles. Vorkurfürstliche Periode 1440–1470*, ed. Constantin Höfler, Bayreuth 1850, s. 82–83. FRA II/2. *Urkunden, Briefe und Actenstücke zur Geschichte der habsburgischen Fürsten 1443–1473*, ed. Joseph Chmel, Wien 1850, s. 622–624, č. 508; 640–642, č. 523; Johann Joachim MÜLLER, *Des Heiligen Römischen Reichs Teutscher Nation Reichs Tags Theatrum*, Jena 1713, s. 211–259; Johann PETZ, *Der Reichsstadt Nürnberg Archivwesen*, *Archivalische Zeitschrift* 10, 1885, s. 158–192. Hohe Zollern měl dobrý důvod vystupovat v Poděbradův prospěch, jeho nejstarší dcera Uršula byla zasnoubena se synem krále Jiřího Jindřichem a v únoru 1467 se konala svatba, ačkoli papež tento sňatek označil za rouhavé spojení s heretikem a hrozil klatbou. O svatbě v Chebu *Chronik Pankrac Engelhardt*, in: *Die Chroniken der Stadt Eger*, ed. Heinrich Gradl, Prag 1884, s. 31, č. 38.

Albrecht Achilles, který chystal sňatek své nejstarší dcery Uršuly s Poděbradovým synem knížetem Jindřichem, dokázal Fantinovy výpady otočit a využít v Poděbradův prospěch. V době sněmu dosud král Jiří přes všechny papežovy výpady a běžící proces proti němu stále nebyl v pozici jasně odsouzeného heretika a za těchto okolností mohla část říšských stavů vnímat útoky na prvního z kurfiřtů jako nevhodné. Albrecht předložil a horlivě hájil stanovisko, že by mělo být k papeži vypraveno říšské poselstvo a požadovat, aby kurie králi Jiřímu umožnila veřejné slyšení.¹² Důležitou podporu tomuto návrhu tehdy poskytl Ludvík Bohatý, ačkoliv byl Albrechtovým dlouholetým protivníkem.

Příznivě pro krále Jiřího vyznívaly body návrhu na uzavření pětiletého landfrýdu v Říši jako nezbytného předpokladu pro vypravení protiturecké armády. V návrhu bylo deklarováno, že Poděbradův spor s kurií není sporem Říše a českého krále, císař a Říše do něj mají vstoupit pouze jako zprostředkovatelé smíru.¹³

Říšská knížata opravdu chtěla diplomaticky intervenovat u kurie ve prospěch

12 K říšskému sněmu roku 1466 *Regestachronologico-diplomatica Friderici III. Romanorum Imperatoris*, ed. Joseph Chmel, Wien 1859, s. 485; *Briefe und Acten zur österreichisch-deutschen Geschichte im Zeitalter Kaiser Friedrich III.*, ed. Adolf Bachmann, Wien 1885, s. 622–624, 640–642; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493). Nach Archiven und Bibliotheken geordnet VII. Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken des Regierungsbezirks*, ed. Thomas Kraus, Wien – Köln – Weimar 1990, s. 158, 164; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493). Nach Archiven und Bibliotheken geordnet XV. Die Urkunden und Briefe aus den Beständen „Reichsstadt“ und „Hochstift“ Regensburg des Bayerischen Hauptstaatsarchivs in München sowie aus den Regensburger Archiven und Bibliotheken*, ed. Franz Fuchs – Karl Fridrich Kriegl, Wien – Köln – Weimar 2002, s. 156, 164; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493) nach Archiven und Bibliotheken geordnet XXII. Die Urkunden und Briefe des Österreichischen Staatsarchivs in Wien, Abt. Haus-, Hof- und Staatsarchiv. Allgemeine Urkundenreihe, Familienurkunden und Abschriftensammlungen (1464–1469)*, ed. Christine Ottner, Wien – Köln – Weimar 2007, s. 182; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493) nach Archiven und Bibliotheken geordnet XXXI*, ed. Eberhardt Holtz, Wien – Köln – Weimar 2016, s. 140; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493). Nach Archiven und Bibliotheken geordnet XXXIII. Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken des deutschen Bundeslandes Niedersachsen (mit Ausnahme der HAB Wolfenbüttel)*, ed. Paul Joachim Heinig, Wien – Köln – Weimar 2018, s. 191–192. *Briefe und Acten zur österreichisch-deutschen Geschichte im Zeitalter Kaiser Friedrich III.*, ed. Adolf Bachmann, Wien 1885, s. 622–624, 640–642.

Z literatury Johann Joachim MÜLLER, *Des Heil. Römischen Reichs Teutscher Nation Reichstags II*, Jena 1713, s. 211–259; August KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche, Herzog von Bayern: zur Geschichte Deutschlands im 15. Jahrhundert*, Nördlingen 1865, s. 263; Wilhelm BECKER, *Über die Teilnahmnie an den Städte an den Reichsversannlungen unter Friedrich III. 1440–1493*, Bonn 1895, s. 51, 57–59; Rudolf BEMMANN, *Zur Geschichte des deutschen Reichstages im XV. Jahrhundert*, Leipzig 1907, s. 18, 22. František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, s. 962–963; F. G. HEYMANN, *George of Bohemia. King of Heretic*, s. 429–431; Beatrix ETTTEL-SCHÖNEWALD, *Kanzlei, Rat und Regierung Herzog Ludwigs des Reichen von Bayern-Landshut (1450–1479) II*, München 1999, s. 590–593. Přehledně v celkovém kontextu vývoje říšských sněmů Gabriele ANNAS, *Hoftag – Gemeiner Tag – Reichstag. Studien zur strukturellen Entwicklung deutscher Reichsversammlungen des späten Mittelalters (1349–1471) II*, Göttingen 2004, s. 430–36.

13 *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXV*, s. 124–125, č. 174.

smírného jednání s Poděbradem a zvolení poslové před Vánocemi navštívili krále v Praze. Jiří vnímal jejich misi nadějně, ale když v lednu 1467 psal do Benátek o setkání s poselstvem německých knížat, které pojedje dále do Říma, aby přispělo k jeho smíření s papežem, a žádal o přátelskou spolupráci,¹⁴ netušil, že Řím už stačil spálit všechny mosty. Dne 23. prosince 1466 na zasedání velké synody papež Pavel II. odsoudil Jiřího z Poděbrad jako kacíře se všemi z toho vyplývajícími právními důsledky. Byl prohlášen za sesazeného z trůnu a jeho rodina zbavena všech dědických nároků.¹⁵ Váhavý císař Fridrich III. měl nyní rozhodování usnadněno, ale přesto se neodhodlal k silovému zásahu do českých poměrů, neodpovídalo to jeho naturelu a norimberský sněm mu ukázal, že král má stále dobrou pozici u říšských knížat, zejména u světských kurfiřtů.

Král Jiří ale byl na císaře velmi rozezlen. V únoru předala česká mise vedená Benešem z Weitmile Habsburkovi velmi ostrý dopis stylizovaný Řehořem z Heimburku tak, že se téměř blížil vyhlášení nepřátelství.¹⁶ Čeští diplomaté se při svém odchodu taktak minuli s vyslancem Zelenohorské jednoty Burianem z Gutštejna. Císař sice nebyl připraven ji sám vojensky podpořit ve střetu s Poděbradem, ale svým jednáním její odboj prozatím vedený politickými prostředky legitimizoval. Právě na jeho autoritu se odvolával vůdce Zelenohorské jednoty Zdeněk ze Šternberka, když zmařil smírčí jednání s královými vyslanci v Jindřichově Hradci. Římská kurie mu přislíbila finanční pomoc a jmenování hlavou všech katolíků v celé České koruně (nejen v Českém království, ale i na Moravě, ve Slezsku a v obou Lužicích), pokud zabrání dohodě s kacířem, který neoprávněně sedí na českém trůně.¹⁷ Císař dne 21. února 1467 udělil Zelenohorské jednotě právo razit v Plzni vlastní minci. Tím jí nejen oficiálně vzal pod ochranu, ale vlastně uznal za samostatnou sílu nepodléhající v ničem českému králi

14 O jednání s říšskými vyslanci v Praze informoval král Jiří v listu do Benátek dne 25. ledna 1467 – *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens*, s. 424–425, č. 373.

15 Prohlášení o sesazení krále Jiřího z českého trůnu viz *Scriptores rerum Silesiacarum oder Sammlung Schlesischer Geschichtschreiber* (dále jen SRS) IX, ed. Hermann Markgraf, Breslau 1874, s. 222 a ESCHENLOER, *Geschichte der Stadt Breslau II*, s. 576–577. O reakci českých katolíků *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské* (dále jen AČ) VII, ed. Josef Kalousek, Praha 1887, s. 281, č. 136.

16 SRS IX, s. 181–190; Konstantin HÖFLER, *Böhmische Studien*, Wien 1854, s. 336–338, č. 8–10.

17 O sjezdu v Jindřichově Hradci viz AČ IV, ed. František Palacký, Praha 1842, s. 134; *Království dvojího lidu*, ed. Petr Čornej, Praha 1989, s. 159–160. Ivan MARTINOVSKÝ, *Domnělý kodifikační pokus krále Jiřího*, in: Vladislavské zřízení zemské a navazující prameny, edd. Petr Kreuz – Ivan Martinovský, Praha 2007, s. 24–34, s. 30–32. Šířeji o motivech Šternberkova jednání Adolf BACHMANN, *Deutsche Reichsgeschichte im Zeitalter Friedrich III. und Max I. Mit besonderer Berücksichtigung der österreichischen Staatengeschichte I*, Leipzig 1884, s. 594–595.

(právě tak si v roce 1277 počínal Rudolf I. vůči Přemyslu Otakaru II).¹⁸

To vše se tedy událo, než mohl zasednout a „český problém“ znovu posoudit další říšský sněm. Císař vyzval říšské stavy, aby se dostavily ke dni sv. Víta (15. června) do Norimberku. O oficiálním pozvání kurií exkomunikovaného krále Jiřího ze strany císaře nemohlo být ani řeči, ale „Causa bohemica“ nebyla prezentována jako důvod svolání sněmu, jako takový byla uvedena nutnost projednat přípravu na válku proti Turkům.¹⁹ Kuriie a česká opozice ale od sněmu očekávali, že Říše zaujme jasné stanovisko k domácí české válce a poskytne opozičnímu šlechtickému spolku Zelenohorská jednota vojenskou a finanční pomoc. Česká katolická opozice byla zklamána a zaskočena reakcí polského krále Kazimíra IV, jemuž nabídla českou korunu a žádala na oplátku o ochranu před králem Jiřím. Legát Rudolf z Rudesheimu uklidnil Zdeňka ze Šternberka i ostatní pány, zklamané odbytím jejich posla v Piotrkově a seznámil je s papežskou bulou vydanou 14. května, v níž ho Pavel II. zmocňoval, aby

18 O udělení právě Jednotě k ražbě mincí *Regesta chronologico-diplomatica Friderici III. II*, s. 499, č. 4909; *Listář královského města Plzně a druhy poddaných osad II*, ed. Josef Strnad, Plzeň 1905, s. 146–148, č. 161. V mincovním privilegiu bylo uvedeno deset příslušníků Jednoty I. HLAVÁČEK, *Beiträge zur Erforschung der Beziehungen Friedrichs III.*, s. 279–298. E. HOLTZ, *Kaiser Friedrich III. (1440–1493) und die Länder der böhmischen Krone*, s. 32. O Rudolfových zásazích do Přemyslovy suverenity Josef ŽEMLIČKA, *Století posledních Přemyslovců*, Praha 1986, s. 146–147.

19 S tímto zdůvodněním rozesílal císař v únoru výzvy poddaným k účasti na sněmu – *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXIII*, s. 308, č. 566. Česká otázka výslovně uvedena nebyla. K vystoupení zástupců Zelenohorské jednoty na tomto sněmu AČ XX, ed. František Dvorský, Praha 1902, s. 542–550, č. 1. K pozadí a průběhu sněmu J. J. MÜLLER, *Reichs-Tags-Theatrum II*, s. 260–290; *Regesten Kaiser Friedrichs III. IV*, s. 247–250, s. 253–255; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493). Nach Archiven und Bibliotheken geordnet VII. Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken des Regierungsbezirks*, ed. Thomas Kraus, Wien – Köln – Weimar 1990, s. 158–164. *Regesten Kaiser Friedrichs III. XV*, s. 156, 164; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493) nach Archiven und Bibliotheken geordnet XXII. Die Urkunden und Briefe des Österreichischen Staatsarchivs in Wien, Abt. Haus-, Hof- und Staatsarchiv: Allgemeine Urkundenreihe, Familienurkunden und Abschriftensammlungen (1464–1469)*, ed. Christine Ottner, Wien – Köln – Weimar 2007, s. 178, 182; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493) nach Archiven und Bibliotheken geordnet XXXI.*, ed. Eberhardt Holtz, Wien – Köln – Weimar 2016, s. 141; *Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493). Nach Archiven und Bibliotheken geordnet XXXIII. Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken des deutschen Bundeslandes Niedersachsen (mit Ausnahme der HAB Wolfenbüttel)*, ed. Paul Joachim Heinig, Wien – Köln – Weimar 2018; *Briefe und Acten zur österreichisch-deutschen Geschichte im Zeitalter Kaiser Friedrich III.*, ed. Adolf Bachmann, Wien 1885, s. 622–624, 640–642; FRA XLVI. *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte im Zeitalter Friedrich III.*, ed. Adolf Bachmann, s. 43, s. 52–54; A. BACHMANN, *Reichsgeschichte II*, s. 90–98; R. BEMMANN, *Zur Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 20; G. F. HEYMANN, *George of Bohemia*, s. 461–463.

dal zvolit a přijal Kazimíra IV. za českého krále.²⁰ Zároveň jim dával naději na vojenskou pomoc ze strany Říše a vyzýval je, aby neváhali vypravit poselstvo na říšský sněm.

Vlastní jednání sněmu byla zahájena až na den sv. Kiliána (8. července) ve velkém sále radnice. Přítomni byli dva papežští legáti – kardinál Petr ze Schaumbergu, augšpurský biskup, a Laurentius Roverella, biskup ferrarský. Roverella již přebíral pozici hlavního organizátora vojenské i politické kampaně při králi Jiřímu a vytlačil z této pozice Rudolfa z Rudesheimu.²¹ Císař Fridrich III. se nedostavil, zastupovali ho pasovský biskup Ulrich, vévoda Zikmund Tyrolský, hrabě Ulrich von Grafenegg a maršálek von Pappenheim.²²

V Norimberku 1467 figurovaly také jen dvě skupiny, knížata a města. Překvapivě opět nepřijeli duchovní kurfiřti, kolínský arcibiskup Ruprecht Falcký, mohučský arcibiskup Adolf II. Nasavský ani Jan II. Bádenský, ale vyslali své zmocněnce, takže tentokrát bylo přítomno nebo zastoupeno šest kurfiřtů. Post sedmého byl z pohledu kurie neobsazen, byť, jak již bylo uvedeno, předpokládala, že se ho proti Jiřímu ujme Kazimír IV. Poděbrad se přesto pokusil mít na sněmu svého zástupce, jeho diplomat Otto von Sparneck přicestoval do Norimberka v doprovodu markraběte Albrechta Achilla. Po zákroku papežova legáta Roverelly s ním však bylo zacházeno zcela nedůstojně, nebyl mu umožněn vstup do jednacích prostor a musel čekat v malé drábské světničce. To se velmi dotklo markraběte Albrechta, který v reakci na to prohlásil, že ho raději bude hostit u sebe na hradě v Cadolzburgu, než aby přihlížel, jak je dehonestován. Městská rada se ocitla v obtížné situaci, Sparnecka se pokoušel uklidnit jí zmocněný konšel Ruprecht Haller. Sparneck souhlasil s tím, že prozatím odjede do Cadolzburgu, tam vyčká v důstojném prostředí a jakmile se situace trochu uklidní, město mu poskytne důstojný doprovod na sněm. Norimberská městská rada

20 Text papežovy buly z 14. 5. 1467 v SRS IX, s. 229–230, č. 361 a Peter ESCHLOER, *Geschichte der Stadt Breslau II*, ed. Gunhild Roth, Münster – New York – München – Berlin 2003, s. 646–647. O pokusech Jednoty získat polskou podporu ve válce s králem viz *Joannis Dlugossii Annales seu Cronicae inclicti Regni Poloniae. Jana Długosza Roczniki cili Kroniki sławnego królestwa polskiego XII. 1460–1480*, edd. Danuta Turkewska – Julia Mrukowna, Warszawa 2009, s. 208. K témuž i P. ESCHENLOER, *Geschichte der Stadt Breslau II*, s. 645–646.

Z literatury Fryderyk PAPÉÉ, *Zabiegi o czesq̄ koronę (1466–1471). Studya i skicze z czasów Kazimiera Jagiellonczika*, Warszawa 1907, s. 59. Polský překlad listu Jednoty Králi Kazimírovi ze dne 2. 5. 1467 otiskl Julian Ursyn MIEMCZEWICZ, *Zbiór pamiętników historycznych o dawnęj Polsce z rękopismów, tudzież dzieł w rózných językach o Polsce wydanych oraz z listami oryginalnemi królów i znakomitych ludzi w kraju naszym I*, Warszawa 1822, s. 364–365.

21 Georg KREUZER, *Peter von Schaumberg*, in: *Neue Deutsche Biographie* XX, 2001, s. 218–219, <https://www.deutsche-biographie.de/pnd103078711.html#ndbcontent> [cit. 30. 9. 2024].

K Roverellovi a jeho roli Antonín KALOUS, *Plenitudo potestatis in partibus? Papežští legáti a nunciové ve střední Evropě na konci středověku (1450–1526)*, Brno 2010, s. 217–220.

22 O přítomnosti a roli pasovského biskupa *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 52–53, č. 47.

však marně žádala legáta o svolení, aby mohla doprovod zástupci českého krále poskytnout, legát Roverella nekompromisně odmítl a vyhradil si právo rozhodnout, zda a komu bude poskytnut doprovod a přístup na sněm, přijede-li z Českého království.²³ Oficiální zástupce krále Jiřího tedy klíčovým jednáním osobně přítomen nebyl, ale legátův bezprecedentní pokus zasáhnout do sněmovních poměrů světská knížata pobouřil.²⁴

Duchovní zastupoval eichstättský a bamberský biskup Jiří I. ze Schumbergu a řezenský biskup Heinrich IV. von Absberg (1465–1492), pod jehož církevní pravomoc spadalo i králi Jiřímu stále ještě věrné město Cheb. Z měst lze za nejvýznamnější považovat vedle Norimberku a Řezna i zástupce Frankfurtu nad Mohanem.²⁵

Účastníci sněmu pozorně a s respektem vyslechli poselstvo uherského krále Matyáše, které informovalo o tureckém nebezpečí a žádalo o pomoc v zájmu celého západního křesťanstva. Mnohem větší kontroverze vzbudilo, kdož o slyšení požádala delegace Zelenohorské jednoty. Hlavní vůdci Zelenohorské jednoty vzhledem k probíhající válce chyběli – nebyl tu Zdeněk ze Šternberka, ani právník a skutečný mozek organizace Jan Zajíc z Házmburka. Linhart z Gutštejna a Jan Kocovský se s nimi ani v nejmenším nemohli měřit. Přítomen však byl hlavní ideolog protipoděbradovského odboje, administrátor pražského arcibiskupství Hilarius Litoměřický.

Slyšení se dočkali až 22. července a jen díky legátovu nátlaku. Úvod byl pro vyslance Jednoty studenou sprchou, jakmile poselstvo vstoupilo do sálu (zřejmě se na tom podepsala i skutečnost, že je císařovi zmocněnci záměrně ohlásili jako oficiální poselstvo Království českého), přítomná světská knížata se (s výjimkou arciknížete Zikmunda Tyrolského) zdvihla z lavic a chystala se odejít ze sálu. Teprve zásah legáta Roverelly je přiměl, že znovu usedla na svá místa. Mluvčí delegace rytíř Jan Kocovský tedy zahájil svou řeč v tísnivé atmosféře po krajně nevlídném přijetí. Přednesl v němčině text, v němž dominoval právní aspekt, za autorstvím byl nepochybně právník Jan Zajíc z Házmburka, o teologickou stránku se postaral přítomný Hilarius Litoměřický. Podobný precedens, kdy se z pohledu Říše stavové z jednoho kurfiřtství domáhají na říšském sněmu pomoci vůči svému panovníku, nebyl úplně novum, Říše

23 O Sparneckovu případu Nürnberger Kreisarchiv, Rathbücher von 1467, fol. 132. Edičně *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte III*, s. 52, č. 45. P. ESCHENLOER, *Geschichte der Stadt Breslau II*, s. 665. O vyhlášení klatby v norimberských kostelích František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, Praha 1921, s. 965.

24 Poděbradovy vyslance čekalo v Norimberku i další ponížení, se zřejmým potěšením napsal vratislavský kronikář poznamenal, že Češi byli potupně vyvedeni z kostela sv. Sebalda, kam přišli na mši. P. ESCHENLOER, *Geschichte der Stadt Breslau II*, s. 665.

25 F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého*, s. 964. *Frankfurts Reichsrespondenz nebst andern verwandten Aktenstücken von 1376–1519 II/1*, ed. Johannes Janssen, Freiburg 1863, s. 251–254.

to zažila už za na Karla IV., na jehož údajný útlak si stěžovali Rožmberkové.²⁶

Rytíř Kocovský se snažil přesvědčit církevní i světská knížata, že nejprve je nutné zasáhnout proti českému kacíři, a pak teprve může být vedena válka proti Turkům. Zelenohorská jednota prý nebojuje proti Poděbradovi z osobních důvodů, nevede světskou a svévolnou při proti legitimnímu vládcí. Jiří byl sesazen z českého trůnu právem duchovním, a oni jen chrání křesťanskou víru. Katoličtí páni by prý mohli kdykoli uzavřít s kacířským králem mír a majetkově i společensky profitovat: „... posíláno ku pánům Zajícům, ku panu Švamberkovi i jiným, i ouřady i peníze jim slibujíc. Ale páni křesťanští více pamatujíce na svou víru křesťanskou a na svou čest, vši smlouvy, všech škod jsou se raději opovázili, nežli býti bez víry a cti.“²⁷

Poděbrad byl evidentně informován, co proti němu Jednota na sněmu chystá. Ihned poté, co Kocovský dokončil líčení, totiž vystoupil maršálek Poděbradova zetě Albrechta Saského a začal číst list krále Jiřího určený říšským knížatům. Ve chvíli, kdy Jiřího tituloval jako českého krále, ostře protestoval papežský legát a hrozil, že bude uvalena klatba na každého, kdo bude Poděbrada nazývat králem. Knížata, podrážděna tak panovačným tónem, poté demonstrativně opustila jednací sál.²⁸

Hlavního spojence měl Jiří v braniborském markraběti Albrechtu Achillovi. Z přítomných, byť ne otevřeně, s Jiřím sympatizovali oba přítomní saští Wettinové. Říšská knížata odepřela válečnou pomoc proti českému králi. Jednota sice dobře tušila, že by v povstání katolických pánů mohla knížata vidět nespravedlivý odboj poddaných vůči svému panovníku a obávat se precedentu, ale se svou argumentací, že Jiří byl již duchovním právem sesazen, světskou feudalitu nepřesvědčila, spíše naopak nepříznivě naladila. Také peníze, které Kocovský očekával, nebyl ochoten nikdo Jednotě půjčit, natož pak darovat.

Zelenohorští tehdy i v dalších dnech žádali od sněmu odpověď na svou žádost o pomoc, tu ale nikdo nechtěl dát. Zaskočení takovou situací si trpce stěžovali oběma papežským legátům, že knížata i hrabata „raději s větší sladkostí a pilnějším péčí čtouce listy toho sesazeného [...] jako by žádost naše nebyla moudrá a výmluva toho Jiříka

26 Jiří SPĚVÁČEK, *Karel IV. Život a dílo*, Praha 1979, s. 262–264.

27 V rozporu s realitou tvrdil, že Zelenohorská jednota nevedla boj proti králi z osobních důvodů, ale aby chránila křesťanskou víru: – AČ XX, ed. František Dvorský, Praha 1902, s. 542–550, č. 1; FRA II/42. *Urkunden und Actenstücke zur österreichischen Geschichte im Zeitalter Kaiser Friedrichs III. und König Georgs von Böhmen (1440–1471)*, ed. Adolf Bachmann, Wien 1879, s. 441–442, č. 330; s. 451, č. 338. O průběhu shromáždění a roli císaře viz A. BACHMANN, *Deutsche Reichsgeschichte I*, s. 605, 608.

28 Nürnberger Kreisarchiv, Rathbücher von 1467, fol. 132. Edičně v *Urkundliche Nachträge zur österreichs-deutschen Geschichte*, s. 52, č. 45; AČ XX, s. 550. Opis listu říšským knížatům poslal král Jiří Janovi z Rožmberka – SOA Třeboň, f. Historica Třeboň, sig. 2036, inv. č. 2584; list Albrechtu Braniborskému Konstantin Höfler, *Archiv für österreichische Geschichte VII*, s. 44–46.

*pravá a spravedlivá [...] Nehnula takovými knížaty víra a její zachování Českého království, neslitovali se nad prací a zastavením panským, kteřížto netoliko svá panství, ale syny, přátele, rody i svá vlastní těla nelitují nasaditi pro zachování víry křesťanské a kacířstva shlazení“.*²⁹

Jistou komplikaci v jinak zjevném postoji světských stavů, které jasně dávaly přednost tureckému problému, představoval postoj říšských měst. Přála si vyslechnout stanovisko právníků k českému sporu, než vydají své stanovisko. Norimberk se k této žádosti nepřipojil a jeho zástupci prohlásili, že bez vyslechnutí vůle zvláštní skupiny měst, která na sněmu zastupují, nemůže v české záležitosti nic podniknout. Kurfiřti a knížata chtěli, aby byl slyšen i právní názor, že legáti nemají v české záležitosti právo nic sněmu nařizovat a že světští kurfiřti a knížata jsou stále připraveni k roli zprostředkovatelů mezi znesvářenými stranami. Města se cítila být odstrčena vyššími stavy a, bránila se proto jasnému usnesení, doufala, že na příštím sněmu bude pro ně příznivější atmosféra.³⁰

Odpověď na žádost Zelenohorské jednoty nevydal sněm, ale papežští legáti. Výsledek sněmovních jednání, která shrnuli ve čtyřech bodech, rozhodně nelze označit za úspěch římské kurie v české otázce, v podstatě byl jen zopakováním toho, co již církev vůči králi Jiřímu podnikla. 1. Vyhláší klatbu proti Jiřímu za přítomnosti všech knížat. 2. Klatba se vyhláší i v říšských městech, církevními tresty má být donucen Cheb, aby odpadl od Jiřího a připojil se k Jednotě (na Cheb interdikt skutečně dopadl, kontrolou slova "nad jeho dodržováním byl" pověřen komtur komendy německých rytířů). 3. Knížata se zavázala legátům, ovšem pouze ústním slibem, že Říše nebude jakkoli pomáhat Jiřímu z Poděbrad. 4. Zelenohorská jednota se má i nadále snažit přimět polského krále k vojenské pomoci a opírat se v tomto úsilí o papežské diplomaty.

Ke čtvrtému bodu je třeba uvést následující – na sněmu se rokovalo i o tom, že papež i Zelenohorská jednota nabízeli český trůn polskému králi Kazimíru IV. I když tváří v tvář legátům nikdo otevřeně nezpochybnil papežovo právo prohlásit panovníka ze sesazeného, panovalo mínění, podle něhož právo určit nového českého krále náleží pouze císaři a kurfiřtskému sboru vzhledem k tomu, že jde o prvního z říšských kurfiřtů. Pokud opravdu dojde ke změně na českém trůně, pak by novým panovníkem měl být pouze Němec.³¹

29 AČ XX, s. 550–551.

30 R. BEMMANN, *Zur Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 21.

31 Heinz ANGERMEIER, *Königtum und Landfriede im deutschen Spätmittelalter*, München 1966, s. 508–512; Eberhard ISENMANN, *Kaiser, Reich und deutsche Nation am Ausgang des 15. Jahrhunderts*, in: Joachim Ehlers (ed.), *Ansätze und Diskontinuität deutscher Nationsbildung*, Sigmaringen 1989, s. 221–223; Reiner HANSEN, *Martin Mair. Ein gelehrter Rat in fürstlichem und städtischem Dienst in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts*, Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Kiel 1992, s. 244–247.

Delegace Zelenohorské jednoty, již hrozila v domácí válce drtivá porážka, odjížděla z norimberského sněmu pouze s příslibem, že říšské stavy nebudou Poděbrada ve válce podporovat.³² Sněm dal svým postojem jasnou odpověď – postavit skutečnou křížovou výpravu do Čech na vojenských silách Říše nelze.

Papežská diplomacie prozatím nedokázala pro své plány získat v Německu nikoho, kdo mohl krále Jiřího reálně vojensky ohrozit. Dílčím úspěchem mohla být alespoň Poděbradova izolace. V poslední třetině roku Poděbrad ztratil spojení Wittelsbachů, nebylo to však úspěchem papežských legátů a diplomatů, nýbrž výsledek promyšleného a vytrvalého úsilí císaře Fridricha III., který byl ochoten Ludvíku Landhutskému učinit významné finanční nabídky. Navíc 28. října v přítomnosti všech vládnoucích Wittelsbachů veřejně roztrhal zakládající listinu jim tolik nemilého bocklerského spolku, jemuž byl po řadu let ochráncem. Podle vévody Ludvíka se v zahraniční politice řídila i mnichovská knížata. Politický obrat landhutského vládce ale ještě neznamenal, že by byl Ludvík připraven, a hlavně ochoten vstoupit do otevřené války proti králi Jiřímu. K tomu byl ochoten jediný z Wittelsbachů – Ota II. z Mosbachu. Nedokázal však shromáždit žádné významnější vojenské síly, které by na sebe vázaly část Poděbradových vojsk a přispěly k zrušení obléhání jediného z hradů Zelenohorské jednoty.³³

Brzy bylo zřejmé, že ani Polsko nehodlá proti heretiku na českém trůně jakkoli vojensky vystoupit, polská posádka, kterou Zdeněk ze Šternberka umístil do Českých Budějovic a později i do rožmberské Soběslavi, byla ryze žoldnéřská, bez souhlasu polského dvora. Polské prostřednictví alespoň uchránilo Zelenohorskou jednotu od úplné porážky v domácí válce, král Jiří s ohledem na korektní přístup Kazimíra IV., který přes opakovaný nátlak kurie odmítal přijmout roli českého vzdorokrále a vůdce protičeské kruciáty, přistoupil na jím navržené příměří.

Česká otázka stála v popředí na řezenském sjezdu v listopadu 1467, u něhož zůstává otázkou, zdali ho pro malý počet pozvaných lze vůbec označit za říšský sněm. Císař v této době stále ještě považoval Albrechta Braniborského za svého nejdůležitějšího

32 K pozadí a průběhu sněmu J. MÜLLER, *Reichs-Tags-Theatrum II*, s. 260–290; J. CHMEL, *Regesta Friderici III.*, s. 521; *Regesten Kaiser Friedrichs III. IV.*, s. 247–250, s. 253–255; *Regesten Kaiser Friedrichs III. VI.*, s. 84; *Regesten Kaiser Friedrichs III. VII.*, s. 159, 164; *Regesten Kaiser Friedrichs III. X.*, s. 183, 186; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XV.*, s. 164; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XVI.*, s. 84; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXII.*, s. 178, 182; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXIII.*, s. 308–311; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXV.*, s. 123; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXXI.*, s. 141; A. BACHMANN, *Briefe und Acten*, s. 627, 630, 633, 640–643; idem, *Urkundliche Nachträge*, s. 43 a s. 52–54; J. JANSSEN, *Frankfurts Reichsrespondenz II. 1.*, s. 251–254; A. BACHMANN, *Reichsgeschichte II*, s. 90–98; R. BEMMANN, *Zur Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 20; G. F. HEYMANN, *George of Bohemia*, s. 461–463.

33 J. J. MÜLLER, *Des Heiligen Römischen Reichs Teutscher Nation Reichs Tags Theatrum*, s. 260–290. R. BEMMANN, *Zur Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 21–22. K vystoupení české delegace na říšském sněmu v Norimberku AČ XX, s. 542–550, č. 1. O výpravě Pluhových oddílů do Čech viz SOKA Cheb, f. 1, kart. 4, fasc. 63; G. F. HEYMANN, *George of Bohemia*, s. 429–431.

poradce ve věci české války a požadoval, nemůže-li se osobně dostavit, aby s určitostí vyslal alespoň zplnomocněného zástupce. Jediným kurfiřtem mezi přítomnými byl nakonec falckrabě Fridrich, který paradoxně ani nebyl oficiálně císařem pozván.

Dne 13. listopadu císařův právník všem oznámil, že pro účinný boj s Turky je třeba ukončit českou válku. Po diskusi knížata a města jednomyslně prohlásila, že si chtějí císařský návrh vyslechnout. Následujícího dne ho přečetl augsburský koadjutor, vedle falckrabího jediný přítomný muž knížecího stavu. Po společné poradě zástupci knížat a tří měst – Norimberku, Řezna a Nördlingenu prohlásili, že za daného personálního zastoupení nelze návrh přijmout, což ovšem nebrání, aby jednotlivá knížata a města dál jednala s císařem o návrhu separátní dohody. Když se císařští zástupci 15. listopadu znovu pokusili přesvědčit přítomné, aby se připojili ke spolku, měla knížata a zástupci měst stejnou jednomyslnou odpověď. Císařova snaha zasáhnout Poděbrada hrozbou říšské klatby vyzněla vniveč, ale nepochybně ve svých důsledcích přispěla k Jiřího osudové politicko-taktické chybě na počátku následujícího roku, kdy svému synovi nařídil vojenský úder proti Rakousku.³⁴

Zelenohorská jednota se pokusila vtáhnout říšské síly do hry nabídkou českého trůnu braniborskému kurfiřtu Fridrichovi. Česká koruna, kterou na jaře podávala Kazimíru IV., měla být odměnou za vojenskou podporu, ta jí však nebyla a evidentně ani nebude poskytnuta, proto se Jednota již necítila vázána příslibem Polákům a argument jagellonského legitimismu ji přestal zajímat. Markrabí Albrecht Achilles ale dokázal staršího bratra lehce přesvědčit, aby návrh Jednoty odmítl.³⁵

V lednu 1468 vpadlo vojsko Poděbradova syna knížete Viktorína do Rakouska, přesto krále Jiřího díky knížecím návrhům z Norimberka a Řezna k podobě říšského landfrýdu nestihl vedle církevní klatby říšský acht a válka v Rakousku nebyla brána jako důvod k zásahu knížat na straně císaře, ale jako soukromý spor mezi dvěma říšskými zeměpány, zvláště když Jiřího podpořila i skupina odbojných rakouských šlechticů.³⁶

34 K povolání markraběte Albrechta na řezenský sjezd *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXXIII*, s. 338, č. 851. K celkovému průběhu řezenských jednání R. BEMMANN, *Zur Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 21–22.

35 O kontaktování Braniborců *Codex diplomaticus Brandenburgensis III. Sammlung der Urkunden, Chroniken und sonstigen Geschichtsquellen für die Geschichte der Mark Brandenburg und ihrer Regenten*, ed. Adolph Friedrich Riedel, Berlin 1843, s. 454. O roli Albrechta Achilla v této záležitosti – Konstantin HÖFLLER, *Frankische Studien IV*, Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen 25, 1860, s. 42–43.

36 Odpovědný Viktorínův list císaři Fridrichu III. SRS IX, s. 253–254. O bojích v Rakousku *Joannis Dlugossii Annales seu Cronicae inclicti regni Poloniae – Jana Długosza Roczniki czyli korniki sławnego królewskiego XII. 1462–1480*, edd. K. Baczkowski – M. Kowalczyk – K. Ożog – C. Pirożyńska – D. Turkowska – J. Wyrozumski, Warszawa 2006, s. 212–213. Z literatury k tomu F. G. HEYMANN, *George of Bohemia. King of Heretics*, s. 468–469.

Od dubna se však zdálo, že se záměry římské kurie přeci jen začaly naplňovat. Kruciáta našla svého vůdce v uherském králi Matyáši Korvínovi, který se prohlásil ochráncem všech katolíků v České koruně a zahájil válečnou kampaň proti Jiřímu z Poděbrad.³⁷

Vojenská pomoc Říše a angažovanost v české válce také přestala být ryze teoretickou záležitostí, byť šlo o angažovanost jediného z Wittelsbachů. Otto II. z Mosbachu angažoval hejtmana Sebastiána Pluha, aby převzal velení nad muži, kteří se po hlásání kříže proti českým heretikům shromáždili na bavorském území a byli posíleni dvěma oddíly dobrovolníků z Norimberka (zde se v agitaci vedle minority Jakuba vyslaného z Vratislavi osobně angažoval i legát Roverella). V počtu maximálně 2000 mužů postrádalo toto vojsko z vojenského hlediska strategickou důležitost, a přestože se mu dostalo vojenské podpory od západočeských členů Zelenohorské jednoty, a dokonce i Plzně, nemělo na celkový vývoj války žádný vliv. Po kruté porážce v bitvě u Nýrska se většina bavorských křižáků stáhla za hranice. Přesto Rožmberk po odpadnutí od krále Jiřího uváděl v listu Janovi a Oldřichu Zajícům z Házmburka, že tak činí nejen „vedle Otce svatého rozkáznie“, ale i „vedlé Říše svaté, jakož jest proti němu povstala válků a bojováním.“³⁸

Z Říma i Vídně se vše jevilo mnohem snáz. Kurie měla ve svých plánech jasno – Říše v pravou chvíli pomůže a její zásah válku definitivně rozhodne, vítězství se již stejně kloní na katolickou stranu, je jen třeba to urychlit. Váhavý přístup říšských stavů k české válce bude zlomen a jasné rozhodnutí kdy a v jaké síle postaví Říše vojsko, přinese další říšský sněm svolaný císařem i ve jménu papeže legátem Lorenzem Roverellou na únor 1469 do Řezna.

Přesvědčení kurie vycházelo z mylného odhadu postoje říšských stavů. Posun ve vztahu ke králi Jiřímu v důsledku jeho vojenských neúspěchů sice u říšských knížat i měst nastal, ale pokud nebyla pod přímým tlakem agitátorů, a dokonce osobní přítomnosti legátů jako v srpnu 1468 Norimberku, pak se jen posunula od podpory k obezřetné neutralitě.³⁹

37 Korvínovo prohlášení se za ochránce českých katolíků SRS IX, s. 262 – Korvínův manifest z dubna 1468, tamtéž. List brněnské městské rady do Vratislavi *Království dvojího lidu*, s. 176, č. 80: „*pan Matyáš, král uherský, nás, kteříž jsme byli římské stolice a Koruny české poslušnými poddanými, do své milostivé královské ochrany vzal a nám se zavázal, že nám podporu a pomoc, jaká mi jen bude možná, ráčí poskytnout*“.

38 K vojenským operacím bavorských křižáků v západočeském prostoru *Ze Starých letopisů českých*, edd. Jaroslav Kašpar – Jaroslav Porák, Praha 1980, s. 385. Datací a průběhem bitvy u Nýrska se podrobně zabýval Jiří JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 89–91, 96–102, který přesvědčivě vyvrátil její řazení do podzimu 1467. List Jana z Rožmberka viz *Království dvojího lidu*, s. 183–184.

39 O agitaci legáta Roverelly a zapojení norimberských oddílů *Die Chroniken der Deutschen Städte vom 14. bis 16. Jahrhundert. X. Die Chroniken der fränkischen Städte 4. Nürnberg XI. Jahrbücher des 15. Jahrhunderts*, ed. Karl Hegel, Leipzig 1872, s. 298–306 a Johannes MÜLNER, *Annalen der Reichstad Nürnberg II*, ed. Gerhard Hirschmann, Nürnberg 1984, s. 574.

Většina knížat se do Řezna nedostavila osobně, ale vyslala jen své zástupce. Výjimkou byli jeden z Wittelsbachů, řezenský biskup Heinrich IV. von Absberg a eichštettský biskup Wilhelm von Reichenau. Podepsala se na nízké účasti nepříznivá roční doba, nebo šlo u většiny knížat o taktiku? Na sněm opět přijela i delegace Zelenohorské jednoty, kterou představovali Jindřich starší a mladší z Plavna, rytíř Jan Kocovský a nový administrátor arcibiskupství děkan Jan z Krumlova. Cítili se již mnohem sebevědoměji než v roce 1467, v osobě Matyáše Korvína získali mocného protektora a Jiří z Poděbrad od jeho vstupu do války ztrácel jednu pozici za druhou.

Sněm byl zahájen až 1. března 1469, a nikoliv 22. února, jak bylo plánováno. Drobné zpoždění bylo ve středověku obvyklé, zde však mělo pro zájmy kurie velmi nepříjemné důsledky. Řízení sněmovního jednání se za císařovy nepřítomnosti ujal přímo papežský legát Roverella. Precedens pro takový případ tu byl, již v roce 1460 v podobné roli vystoupil kardinál Bessarion.

Legátovou taktikou bylo již nepřipustit diskusi, zda se Říše zapojí, ale od počátku se chovat, jako by tento závazek již byl učiněn a nyní je již třeba jen dořešit kdy a v jaké síle, přičemž předmětem diskuse neměla být ani dolní hranice počtu vojáků. Roverella velmi energicky a nekompromisně požadoval, aby říšská knížata a města ke dni svatého Jana postavila nejméně 24 000 mužů. Tomu říšské stavy hodlaly čelit obvyklou taktikou oddalování. Už první jednání ukazovala, že šance na přijetí je malá, propozici podpořili pouze bavorští Wittelsbachové. Podle instrukcí Ludvíka Ladhudského Bohatého, který po sérii jednání z roku 1468 přešel na stranu císaře, měl být velitelem říšské armády kníže z wittelsbašské dynastie.

Říšská města prohlašovala, že tak zásadní věc lze přijmout pouze na sněmu, kde bude osobně přítomen císař. Tento postup plně podpořili i přítomní zástupci Norimberka a fakticky tak negovali ústupek, který před dvěma týdny město učinilo pod tlakem papežského komisaře. Stejně vystupovali i zástupci knížat, kteří argumentovali i nepřítomností kurfiřtů. Na tomto i předchozích sněmech překvapuje velmi malá angažovanost duchovních kurfiřtů pro zapojení Říše do křížové výpravy proti Čechům. Papežští legáti jistě očekávali výraznější podporu při snaze zlomit nechuť světských kurfiřtů a knížat. Místo toho si museli vyslechnout šokující sdělení, že duchovní knížata odmítají poskytnout na křížovou výpravu do Čech desátky ze svých arcidiecézí a diecézí.⁴⁰

40 K průběhu sněmu list markraběte Albrechta Achilla jeho bratru Fridrichovi z 23. 3. 1469 z Bayreuthu: *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens*, s. 567–568, č. 478. K témuž *Briefe und Acten zur österreichisch-deutschen Geschichte im Zeitalter Kaiser Friedrich II.*, s. 653–660, s. 662; *Deutsche Reichstagsakten XXII/1*, ed. Ingeborg Most-Kolbe, Göttingen 1973, s. 66–110; Carl Theodor GEMEINER, *Reichsstadt Regensburgische Chronik III. Stadt Regensburgische Jahrbücher vom Jahre 1430 bis zum Jahre 1496*, Regensburg 1821, s. 447–449.

Z literatury A. KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche*, s. 284–286, 379–382; R. BEMMANN, *Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 22; F. G. HEYMANN, *George of Bohemia*, s. 510.

Legátovo úsilí však zmařila zcela jiná věc – zpráva o uzavření příměří mezi Jiřím z Poděbrad a Matyášem Korvínem, jehož pokus proniknout z Moravy do nitra vlastních Čech byl zastaven v Železných horách. Zprávě o uzavřeném příměří mezi Jiřím a Korvínem Roverella nechtěl zprvu ani věřit, posla krále Matyáše zprvu označil za podvodníka: „...tehdy přijel posel s listem od krále Uherského, že jest přímieřie JMt učinila s Jiříkem odvolaným kacieřem. A když to kněz legat uslyšal, velmi se rozhněval, i slyšal jsem, že jest se domnieval, že by list ten od někoho jiného složen byl a omylný, i chtěl jest to pozatajiti za chvíli. Poslal pro pana Jana Kocovského a pro Jiříka kancléře Zdeňkova, a poznal Jiřík jest písmo i ruku, i ubezpečil jest kněze legata, že jest pravý list krále Uherského. Také jest psáno panu z Plavna starému a p. Dobrohostovi. Tehdy ta věc velmě se jest rozhlásila, že již konečná bude smlúva, zvláště skrz posly, kteří sú listy nesli.“⁴¹

Sněm si na odpověď, kdy a v jaké síle se Říše zapojí do války, vyhradil čtyři roky, čímž celou záležitost fakticky odložil k ledu. Dne 12. března 1469 se jeho účastníci začali rozjíždět domů. Průběh i výsledek sněmu ukazoval, že i po 19 měsících, které uplynuly od doby, kdy byla Causa bohemia otevřena na norimberském fóru, se postoj říšských knížat a měst změnil jen v přesunu z dílčí podpory Jiřímu z Poděbrad k obezřetné neutralitě. Trvala obecná nechuť se vojensky a finančně podílet na české válce. Ani zesílený diplomatický i propagandistický nátlak římské kurie a Korvínovy úspěchy v roce 1468 na tom nic nezměnily. I kdyby nedorazila zpráva o příměří mezi králem Jiřím a Matyášem, sněm by svolání říšské hotovosti pro výpravu do Čech neodhlasoval a delegáti knížat i měst by opět užili zdržovací taktiku s odložením rozhodnutí na příští sněm, který se sejde v reprezentativnějším složení.

Nebezpečnější, než výsledky říšských sněmů bylo pro krále Jiřího separátní jednání Wittelsbachů. Dne 1. září 1469 wittelsbašská vládnoucí knížata kurfiřt Fridrich, Ludvík Bohatý a Albrecht IV. uzavřeli dohodu o doživotním přátelství s Matyášem Korvínem, avšak ještě bez klausule o vzájemné vojenské pomoci. O den později ale král Matyáš vydal dodatek k dohodě, ve kterém se zavazoval podporovat Wittelsbachy proti nepřátelským útokům ze strany Jiřího z Poděbrad a jeho stoupenců. Přes bavorská knížata se Korvínovi otevíral významný kanál k možnému uznání své olomoucké

41 O reakci legáta na zprávu o uzavření příměří mezi Poděbradem a Korvínem list děkana Jana z Krumlova panu z Rožmberka z 16. března 1469, SOA Třeboň, f. Historica Třeboň, sig. 3177.

květnové volby českým králem a tím i postavení říšského kurfiřta.⁴² Protože ale Wittelsbachové zároveň uzavřeli spojeneckou dohodu i se Sasy, kteří jakoukoli klauzuli namířenou proti Jiřímu odmítali, reálná možnost většího wittelsbašského vojenského zásahu do české války se velmi snížila.⁴³

S výsledkem říšských sněmů nebyla spokojená nejen kurie, ale ani král Jiří. Dne 1. ledna 1470 vydal v Praze manifest ke knížatům a městům německé říše. Po podrobné rekapitulaci historie svého sporu s papežem a obraně proti nařčení z hereze ve věci jeho údajného výroku a přijímání podobojí jako podmínky k dosažení spásy Jiří žádal knížata a města, aby se u papeže prosadila veřejný sjezd a slyšení českého krále, které je mu ze strany kurie po léta odmítáno. Nezdržel se ani výčitky, že Říše neučinila na obranu svého prvního kurfiřtství dosud vůbec nic. Setrvají-li i nadále říšské stavy v nečinnosti, pak hrozí, že Čechy budou proti králově vůli a k jeho nemalé lítosti vytrženy svazku Svaté říše římské, jako to učinila okolní království.⁴⁴

Dne 6. ledna 1470 požádal císař říšská knížata, aby se k projednání české záležitosti sjela do Vídně, ale ke schůzce nakonec nedošlo. Místo ní se konal březnový vídeňský sjezd císaře a Matyáše Korvína, který skončil jejich ostrou roztržkou s dlouhodobými důsledky. Následně Poděbradovu postavení prospěla další věc – markrabě Albrecht Braniborský převzal od staršího bratra Fridricha kurfiřtskou hodnost. Císař se nyní cítil ohrožen Korvínovými ambicemi a snažil se zlepšit vztahy k Jiřímu z Poděbrad a Kazimíru IV.⁴⁵

To se odrazilo i v atmosféře nového říšského sněmu, jednoho z nejkratších v dějinách Svaté říše římské. Svolán byl do Norimberku na 8. září, jednání byla zahájena

42 Paradoxně v roce 1459 Ludvík Bohatý uzavřel smlouvu s Jiřím z Poděbrad o vojenském zásahu proti Matyášovi Korvínovi – Národní archiv Praha, f. Archiv České koruny, sig. 1673. Zářijová smlouva s králem Matyášem a její verze pro jednotlivé Wittelsbachy jsou uložena v Bayerisches Hauptstaatsarchiv München, Pfalz-Neuburg Urkunden Landest. u. Ein., s. 734, Kurbayern Urkunden sig.11740, Kurpfalz Urkunden sig. 606. Edičně výťah v *Regesten zur Geschichte Friedrichs des Siegreichen*, ed. Karl Adolf Menzel, München 1862, s. 443–444, k tomu též *Briefe und Acten zur Österreichisch-Deutschen Geschichte mm Zeitalter Kaiser Friedrich III.*, ed. Adolf Bachmann, Wien 1885, č. 545. Z literatury A. KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche*, s. 289–290; J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 109.

43 Text sasko-bavorské smlouvy *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 664–667. Rozbor vzájemných závazků Wittelsbachů a Wettinů podal I. LACKNER, *Herzog Ludwig IX. der Reiche*, s. 348–349.

44 Text Poděbradova manifestu vydal Palacký v *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens*, s. 610–615, č. 505.

45 K březnovému sjezdu císaře a krále Matyáše Karl NEHRING, *Matthias Corvinus, Kaiser Friedrich III. und das Reich, zum hunyadisch-habsburgischen Gegensatz im Donauraum*, München 1989, s. 45–47. Shrnutí císařových motivů P. ČORNEJ – M. BARTLOVÁ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 269. Ke jmenování Albrechta Achilla kurfiřtem M. MARIO, *Kurfürst Albrecht Achilles (1414–1486)*, s. 69–73.

19. téhož měsíce a již 21. byla ukončena.⁴⁶ Postoj říšských knížat nyní již s tichým přitakáním císaře Fridricha příznivý Jiřímu z Poděbrad, byť byl ve své podstatě opět jen odkladem řešení českého problému. Necht' si Poděbrad podrží královský post a dovládne do konce svého života.⁴⁷

Sbližování císaře a Wittelsbachů dostalo trhlinu v podobě konfliktu s falckrabětem Fridrichem a zdá se, že byl cíleně z české strany podpořen „únikem materiálů“ o roli vévody Ludvíka Bohatého z let 1460–1461, jak fakticky zbavit císaře moci a do hodnosti římského krále pozvednout Jiřího z Poděbrad.

Po smrti papeže Pavla II. česká válka ztratila statut papežské priority, ale z vojenskopolitických důvodů kurie nadále odmítala na českém trůnu jinou osobu než Korvína a až do roku 1495 trvala na zákaz obchodu s Čechy, byť postupně tiše trpěla četné výjimky.⁴⁸

První říšský sněm po Poděbradově smrti se sešel v Řezně v červnu 1471, byť císař již před Vánoce 1470 svolával říšské stavy na den sv. Jiří. Tentokrát se Fridrich III. dostavil osobně. Dostavila se i papežská delegace v počtu cca 100 jezdců v čele s kardinálem Francescem Todeschinim Piccolominim ze Sieny a sekretářem a papežským ceremoniářem Agostinem Patrizim. Ludvík Landshutský dorazil s tak početným doprovodem, že to vyvolalo obavy, a když se Albrecht Braniborský se nechtěl

46 *Deutsche Reichstagsakten XXII/1*, 246–277; *Regesten Kaiser Friedrichs III. IV.*, s. 280; *Regesten Kaiser Friedrichs III. VII.*, s. 186; *Regesten Kaiser Friedrichs III. IX.*, s. 181; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XV.*, s. 182; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXIII.*, s. 327; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXXI.*, s. 14; A. KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche*, s. 290; A. BACHMANN, *Reichsgeschichte 2*, s. 304–308; R. BEMMANN, *Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 24; R. HANSEN, *Martin Mair*, s. 270–272.

47 R. BEMMANN, *Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 24.

48 K trvání zákazu obchodu s českými utrakvisty viz list Rudolfa z Rudesheimu do Norimberka ve Staatsarchiv Nürnberg, Altbestände, Urkunden, sig. 38. Císař v roce 1477 udělil obchodní výsady samotné Praze *Codex juris municipalis regni Bohemiae I. Privilegia civitatum Pragensium*, ed. Jaromír Čelakovský, Praha 1886, s. 281–284, č. 177. O přítomnosti pražských kupců na trzích v Norimberku navzdory papežskému zákazu Hans SCHENK, *Nürnberg und Prag. Ein Beitrag zur Geschichte der Handelsbeziehungen im 14. und 15. Jahrhunderts*, Wiesbaden 1969, s. 133. Josef MACEK, *Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526) I–II. Hospodářská základna a královská moc*, Praha 2002, s. 116.

od Bavora nechat zahanbit, tábořily u Řezna tisíce jezdců.⁴⁹

Jednání byla zahájena fakticky až měsíc po kutnohorské volbě polského prince Vladislava Jagellonského a v rámci „českého problému“ již nebylo otázkou, zda jednat o vojenském zásahu vůči českým kališníkům, ale koho ze dvou mužů, kteří si nyní nárokovali titul českého krále, Říše uzná. Materiály uniklé z českého kancléřství o roli vévody Ludvíka Bohatého v roce 1460 Poděbradovou smrtí ztratily na výbušnosti.

Hlavními body bylo postavení 10 000 mužů k ochraně říšské hranice před Turky, zajištění záloh. Další body se týkaly wittelsbašských problémů. Byl tu konflikt kurfiřta Fridricha Vítězného s císařem a dále vyostřený konflikt mezi mnichovskými vévody, neboť Albrecht IV. nechal nedlouho před sněmem uvěznit mladšího bratra Kryštofa, jemuž kdysi sliboval pomoc král Jiří.

Česká otázka, původně hlavní téma sněmu, byla odsunuta do pozadí, přestože kromě uherského poselstva přijela na sněm opět i delegace Zelenohorské jednoty představovaná Bohuslavem ze Švamberka a Dobrohostem z Ronšperka.⁵⁰ Oba tlumočili žádost, aby Říše jako českého krále vnímala Matyáše Korvína, ostatně konečně se pro něj vyslovil i papež. Jasného vyjádření v toho, koho nyní považují za právoplatného českého panovníka, se ale od říšských stavů nedočkaly. Na tomto sněmu byla prosazena velká organizační změna, místo dvou kurií zasedaly tři – kurfiřti, knížata, města. Ani jedna z nich však v české věci nevydala žádné prohlášení.

Legáti už nevznesli na tomto ani dalších říšských sněmech požadavek na křížovou výpravu do Čech, Říši samotnou i císaře mnohem více zajímali Turci. Říšské sněmy se většinou zabývaly otázkami financování a sdílením břemene v souvislosti s Turky, kteří od roku 1471 napadali Štýrsko.

49 Dne 22. 12. 1470 svolal císař Fridrich III. sněm na 23. 4. 1471 do Řezna, jednání probíhala od 24. června do 21. srpna 1471. *Regesta Friderici III.*, s. 605–626; *Regesten Kaiser Friedrichs III. IV.*, s. 291–297; *Regesten Kaiser Friedrichs III. VII.*, s. 188, 191–196, 201; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XV.*, s. 186–196; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XVI.*, s. 96–100; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXIII.*, s. 332–336; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXV.*, s. 132–135; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXVII.*, s. 96–107, 117, 137; *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXXI.*, s. 154, 158–160. K témuž *Briefe und Acten zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 668–675; *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 155, s. 161–163; *Politische Correspondenz des Kurfürsten Albrecht Achilles I.*, ed. Felix Priebatsch, Leipzig 1894, s. 252–268, 271–273, 830. C. T. GEMEINER, *Regensburgische Chronik III.*, s. 473–495; A. KLUCKHOHN, *Ludwig der Reiche*, s. 296–304; A. BACHMANN, *Reichsgeschichte 2*, s. 345–367; R. BEMMANN, *Geschichte des deutschen Reichstages*, s. 24–30.

50 O účastnících sněmu informuje list Lorenze Hallpittera do Chebu *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 155, č. 139 a *Deutsche Reichstagsacten. Ältere Reihe XXII/2*, edd. Helmut Wolff – Kolbe, Göttingen 1999, s. 431–436.

O přítomnosti Bohuslava ze Švamberka a Dobrohosta z Ronšperka na říšském sněmu v Řezně v červnu 1471 viz FRA II/46. *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 155, č. 139. K průběhu sněmu *Deutsche Reichstagsacten. Ältere Reihe XXII/2*, s. 431–436.

Pozoruhodný obrat v české otázce ale znamenal říšský sněm v Augšpurku roku 1474. Císař ho svolal již na 8. září 1473, ale následovala celá série odkladů a sněmovní jednání začala až v květnu následujícího roku. Habsburk zde neváhal uzavřít spojenectví s Jagellonci namířené proti Korvínovi. Král Matyáš se o tom dozvěděl až se zpožděním a 22. července poslal císaři velmi rozezlený dopis. Fridrich III. se podobně jako v roce 1467 rozhodl vrátit soupeři políček právě prostřednictvím Zelenohorské jednoty. Císař dne 17. září 1474 v listu ze sněmu vyzval „*nám a Říši milé věrné*“ Zdeňka ze Šternberka, Jana z Házmburka, Jana z Hradce, Bohuslava ze Šternberka, Jindřicha ml. z Plavna, Děpolta z Rýmberka a Dobrohosta z Ronšperka, aby se se v zájmu Říše podřídili zvolenému a korunovanému králi Vladislavovi v Koruně české, která je nejdůležitějším kurfiřtstvím.⁵¹

Světská hlava se tak dostala do naprostého protikladu k papežově vůli v českém sporu, byť již na stolci sv. Petra neseděl Pavel II., ale Sixtus IV. Císaře nestihl osud Ludvíka IV. Bavora, duchovní hlava západního křesťanstva nehodlala kvůli postoji k české otázce situaci vyhrotil do té míry, že by na světskou hlavu uvalila klatbu. Šance, že by říšské sněmy ještě mohly posloužit papežově zájmu, definitivně padla.

Autor | Author

Martin Šandera

Historický ústav

Filozofická fakulta

Univerzita Hradec Králové

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové III

Česká republika

martin.sandera@uhk.cz

ORCID: 0000-0001-5546-2294

Doc. PhDr. Martin Šandera, Ph.D. (* 1973) působí v Historickém ústavu Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, kde přednáší české a střeoevropské středověké dějiny. Jeho badatelské a publikační aktivity jsou zaměřeny především na problematiku šlechty ve vrcholném a pozdním středověku, světské i duchovní elity v období husitské revoluce a vůdčí osobnosti i správně politické struktury polipanského interregna,

51 O sněmu v Augšburgu J. J. MÜLLER, *Reichs-Tags-Theatrum II*, s. 603–611, 616–655; *Regesta Friderici III.*, s. 656, 666–669; opis listu s císařovou augšpurskou výzvou – v SOKA Cheb, AM Cheb, kart. 4, fasc. 4 B 70/26, edičně *Regesten Kaiser Friedrichs III. XXVI*, s. 297, č. 676 a *Urkundliche Nachträge zur österreichisch-deutschen Geschichte*, s. 283, č. 266.

poděbradské a jagellonské éry. Věnuje se rovněž tematice královských měst v době války krále Jiřího proti domácí i zahraniční opozici a reflexi české války v německém prostředí.

Summary

The „Causa bohemica“ was successively dealt with by seven Imperial Assemblies between 1466 and 1474. Three of them could have brought a fateful decision for the Bohemian Crown. It was the desire of papal diplomacy and, temporarily, of the emperor that the councils should approve the active military involvement of the Holy Roman Empire in a new crusade against the Bohemian king as a heretic and enemy of the Church, then only a war could be waged against the Turks. The imperial princes and cities were hanged by the Pope, but were also contacted directly from the Bohemian Kingdom by the Catholic opposition associated with the Green Mountain Unity. When in 1468 the Hungarian monarch Matthias Corvinus came out militarily against King George, the representatives of the Curia believed that the approach of the imperial Estates to the Bohemian war would change. A shift in the attitude towards King George as a result of his military failures did occur among the imperial princes and cities, but only from mild support to cautious neutrality. The legate's efforts were, however, completely thwarted by the news of the truce between Geroge of Poděbrady and Matthias Corvinus, whose attempt to penetrate from Moravia into the interior of Bohemia proper was stopped in the Iron Mountains. After the election of the Polish prince Wladyslaw Jagiellonian at Kutná Hora, the „Bohemian problem“ was no longer a question of whether to take military action against the Bohemian caliphs, but which of the two men who now claimed the title of King of Bohemia the Empire would recognise. The legates no longer raised the demand for a crusade into Bohemia at this or other imperial councils; the Empire itself and the emperor were much more interested in the Turks.